

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС

III курс

Галузь знань – 0202 «Мистецтво»
Напряму підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
(На базі повної загальної середньої освіти)

Інститут мистецтв

2017 – 2018 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
А.О. Таранник Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1836/14</u>	
(підпис) <u>Таранник</u>	(прізвище, ініціал) <u>Т</u>
« <u> </u> »	20 <u> </u> р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Оркестровий клас» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня (на базі повної загальної середньої освіти).

Розробник:

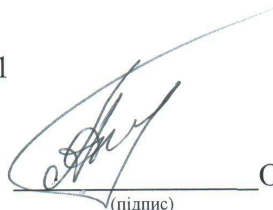
Сахарова Лідія Олександрівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Малахова Маргарита Олександрівна – старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв

Протокол від «07» вересня 2017 року №1

Завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності

О.С.Плохотнюк

(підпис)

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма навчальної дисципліни	9
IV. Навчально-методична карта дисципліни	11
V. Завдання для самостійної роботи	12
VI. Система поточного та підсумкового контролю	12
VII. Методи навчання	16
VIII. Методичне забезпечення курсу	17
IX. Екзаменаційні вимоги	17
X. Орієнтовний репертуар для проведення практичних занять	17
XI. Рекомендована література	19

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У професійній підготовці бакалаврів музичного мистецтва оркестровий клас відіграє важливу роль. Поряд з іншими фаховими дисциплінами оркестр відкриває для студентів особливу форму вивчення музики – форму колективного виконання, яка за своєю сутністю виходить за межі поняття просто грати разом. Оркестр – це не формальне об'єднання звучання зібраних до купи музичних інструментів. Як цілісний виконавський колектив він повинен відповідати певним закономірностям і правилам, тим специфічним вимогам і характеристикам, які, власне, і забезпечують його діяльність, художні засади звучання саме як оркестру, а не великої групи виконавців. Характерною рисою оркестрового мистецтва є наявність та реалізація єдиних художніх намірів, єдність емоційного відгуку на твори, що виконуються, вміння відчувати, творити разом. Заняття в оркестровому класі допомагають студентам ознайомитися з багатою палітрою музичного мистецтва, оскільки тембральні та технічні можливості оркестрового колективу суттєво ширші у порівнянні з сольним чи ансамблевим виконанням творів. Водночас, музикування в оркестрі розкриває перед студентами колоритність та неповторність виражальних можливостей народних інструментів..

Робоча навчальна програма з дисципліни «Оркестровий клас» є нормативним документом Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньої програми підготовки бакалаврів, відповідно до навчального плану галузі знань 0202 «Мистецтво», напрямку підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво».

У програмі визначено:

- обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньої програми, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Оркестровий клас»;
- необхідне методичне й інструментальне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів;
- визначені обов'язкові форми діяльності оркестрового колективу (виконання музичних творів, читання нот з аркуша, транспонування);
- різні способи оволодіння навчальним репертуаром (*ескізне* вивчення оркестрових творів – ознайомлення з різноманітними музичними стилями, формування навичок орієнтування у стильових і жанрових ознаках; *грунтовне* відпрацювання оркестрових творів – вивчення нотного тексту, робота над штрихами, темпом, агогікою тощо; *повторне* виконання оркестрових творів – актуалізація оркестрово-виконавського досвіду; *самостійне* вивчення оркестрових творів – закріплення отриманих знань, умінь й навичок, щодо особливостей гри в оркестрі, як професійна мотивація студента.

Мета викладання дисципліни «Оркестровий клас» – розвинути у студентів інструментально-виконавські вміння та сформувати навички оркестрової (ансамблевої) гри.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення з історією створення, будовою, способами

- звуквидобування, технікою гри, виконавськими функціями та різновидами інструментів, що входять до складу оркестру (ансамблю);
- оволодіння навичками гри на одному або кількох музичних інструментах;
 - ознайомлення студентів зі специфікою оркестрового (ансамблевого) музикування;
 - опанування студентами навичок оркестрової та ансамблевої гри засобом вивчення кращих зразків вітчизняної та зарубіжної класичної, народної й сучасної музики;
 - виховання адекватного відчуття ритму й динаміки, архітектоніки твору, вміння слухати інших учасників колективу;
 - розвиток музичного мислення й пам'яті, чуття форми, образного уявлення твору музичного кругозору студентів;
 - виховання почуття відповідальності за якість опанування оркестровими (ансамблевими) партіями, навичок самоконтролю та самооцінки власних і колективних ігрових дій, творчої ініціативи студентів;
 - формування та розвиток музично-пізнавальних здібностей, музичного смаку, емоційно-ціннісного ставлення до музики, культурних надбань свого народу та мистецтва в цілому.

У результаті вивчення дисципліни «Оркестровий клас» студент має опанувати такі фахові та загальні **компетентності**:

- *інструментально-виконавську* (вільне володіння музичним інструментом (інструментами) та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; Сформованість навичок оркестрової та ансамблевої гри; здатність до колективного музикування);

- *світоглядну* (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);

- *комунікативну* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати у команді; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення);

- *інформаційну* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо - і відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);

- *самоосвітню* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

Міждисциплінарна взаємодія. Навчальний курс «Оркестровий клас» передбачає інтеграцію з такими фаховими дисциплінами, як «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Історія музики».

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

Курс:	Галузь знань, напря підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів ECTS: 3</p> <p>Кількість змістових модулів: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 90</p> <p>Кількість годин на тиждень: 2</p>	<p>Галузь знань: 0202 – «Мистецтво»</p> <p>Напря підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво»</p> <p>Освітній рівень: перший (бакалаврський) (на базі повної загальної середньої освіти)</p>	<p>Обов'язкова дисципліна</p> <p>Рік підготовки: 3-й.</p> <p>Семестр: 5-6.</p> <p>Аудиторні заняття: 70 годин, із них: практичні заняття – 70 годин. модульний контроль – 6 годин. самостійна робота – 14 годин.</p> <p>Вид контролю: 6-й семестр залік.</p>

**II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”
III курс**

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
Змістовий модуль 1							
Вивчення та виконання різножанрових музичних творів (низький рівень складності)							
1.1	Виконавська техніка.	12	6	6	4	2	---
1.2	Вивчення та виконання різножанрових музичних творів.	9	6	6	3		
1.3	Оволодіння технікою читання нот з аркуша.	6	6	6			
Змістовий модуль 2							
Вивчення та виконання музичних творів українських авторів (низький рівень складності)							
2.1	Розвиток навичок ансамблевого виконання.	13	8	8	3	2	---
2.2	Вивчення та виконання музичних творів українських авторів	12	8	8	4		
2.3	Оволодіння технікою читання нот з аркуша.	8	8	8			
	<i>Усього за V семестр</i>	60	42	42	14	4	---
Змістовий модуль 3							
Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності)							
3.1	Виконавська техніка.	4	4	4			---
3.2	Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру.	4	4	4			
3.3	Читання нот з аркуша	6	6	6			
Змістовий модуль 4							
Вивчення та виконання музичних творів танцювальних жанрів різних епох (середній рівень складності)							
4.1	Технічне вдосконалення навичок гри на оркестрових інструментах.	6	4	4		2	---
4.2	Вивчення та виконання музичних творів танцювального жанру різних епох	4	4	4			

4.3	Читання нот з аркуша.	6	6	6			
	Семестровий контроль						
	<i>Усього за VI семестр</i>	30	28	28		2	
	<i>Разом за навчальним планом</i>	90	70	70	14	6	

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (III курс, 5-й семестр)

Вивчення та виконання різножанрових музичних творів (низький рівень складності)

1.1. Виконавська техніка:

- закріплення виконавських навичок, набутих в попередній період;
- гра мажорних та мінорних гам у дві октави штрихами легато, нон легато, спікато, арпеджіо, акорди.

1.2. Вивчення та виконання музичних творів з дитячого репертуару низького рівня складності.

1.3. Оволодіння технікою читання нот з аркуша.

Основна література: 1,2;

Додаткова література: 1-8.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (III курс, 5-й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів українських авторів (низький рівень складності)

2.1. Розвиток навичок ансамблевого виконання:

- уміння виділяти в оркестровому звучанні всі лінії фактури: мелодію, гармонію, фігурації, контрапункт, бас.
- злагоджене звучання своєї партії в оркестровій групі.

2.2. Вивчення та виконання музичних творів українських авторів низького рівня складності.

2.3. Оволодіння технікою читання нот з аркуша.

Основна література: 1,2;

Додаткова література: 1-8.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 (III курс, 6 -й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності)

3.1. Виконавська техніка:

- закріплення виконавських навичок, набутих в попередній період;
- гра вправ на різні види техніки;
- формування навичок володіння кантиленою, гнучкістю та природністю інтонації.

3.2. Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру у різних епох середнього рівня складності.

3.3. Читання нот з аркуша.

Основна література: 1,2;

Додаткова література: 1-8.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

(III курс, 6 –й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів танцювальних жанрів різних епох (середній рівень складності)

4.1. Технічне вдосконалення навичок й вмінь гри на оркестрових інструментах, розвиток яких є необхідною передумовою професійного виконавського зростання.

4.2. Вивчення та виконання музичних творів танцювального жанру різних епох середнього рівня складності.

4.3. Читання нот з аркуша.

Основна література: 1,2;

Додаткова література: 1-8.

**IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»
III курс**

Разом: 90 год., де 70 год. – практичні заняття, 6 год. – модульний контроль, 14 год. – самостійної роботи

Семестри	V		VI	
Заняття	9	12	7	7
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV
Бали	<i>134 бали</i>	<i>167 бали</i>	<i>102 балів</i>	<i>102 балів</i>
Назва Модуля	Музичні твори різних жанрів. (низький рівень складності)	Музичні твори українських авторів. (низький рівень складності)	Твори кантиленного характеру різних епох. (середній рівень складності)	Твори танцювального жанру різних епох. (середній рівень складності)
Робота на практичному занятті	99балів	132 бали	77 балів	77 балів
Самостійна робота	10балів	10 балів		
Види поточ. Контролю	25 балів	25 балів	25 балів	25 балів
Всього за семестр	301 бал		204 бали	
Загалом	Усього за період роботи до заліку –505 балів, коефіцієнт – 5.			

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

III курс				
Змістовий модуль 1 (5-й семестр)				
Музичні твори з дитячого репертуару (низький рівень складності).				
1.1 Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання.	Перевірка в межах МКР	5	Л. о. – 1, 2; Л. д. – 1-8.	4
1.2 Підібрати репертуарний список творів для слухання музики дітей молодшого шкільного віку	Перевірка в межах МКР	5	Л. о. – 1, 2; Л. д. – 1-8.	3
Змістовий модуль 2 (5-й семестр)				
Музичні твори українських авторів (низький рівень складності).				
2.1 Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання.	Перевірка в межах МКР	5	Л. о. – 1, 2; Л. д. – 1-8.	3
2.2 Охарактеризувати музичні особливості, мелодику, інтонації, ладо-гармонічну структуру творів українських авторів, що виконуються.	Перевірка в межах МКР	5	Л. о. – 1, 2; Л. д. – 1-8.	4
Усього за III курс		20 б.		14 годин

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Оркестровий клас» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю.

Розподіл балів за видами робіт

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	35	35
2.	Робота на практичних заняттях	10	35	350
3.	Самостійна робота	5	4	20
4.	Модульний контроль	25	4	100
Всього без підсумкового контролю		505		
Коефіцієнт		5		
5.	Залік	100	1	100
Підсумковий рейтинговий бал (з урахуванням коефіцієнта)		100		

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **практичні:** індивідуальне виконання оркестрових партій, програвання партій у складі оркестрової групи, оркестрового колективу в цілому;
- **усного контролю:** індивідуальне опитування, співбесіда.
- **самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, вміння та навички.

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студентів на практичних заняттях, виконання індивідуальної та самостійної роботи, складання модульного контролю.

Складання модульного контролю здійснюється в режимі практичного виконання оркестрової програми, передбаченого для даного модуля.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу кожного модуля.

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань, повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань, самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань, ініціативність.

Контроль за набуттям необхідних вмінь і навичок студентів з дисципліни «Оркестровий клас» здійснюється протягом навчального року два (чотири) рази – по одному (два) модулі в кожному семестрі, а також основними та допоміжними засобами моніторингу.

Основні форми контролю:

- ✓ екзамен
- ✓ ПМК

Допоміжні форми:

- ✓ концертні виступи – участь у концертних виступах у складі оркестру;
- ✓ тест на готовність до просвітницької діяльності - виконання музичних творів у складі оркестру на відкритих лекціях-концертах.

Всі форми контролю за засвоєнням відповідних знань, та якістю сформованості умінь та навичок студентів з дисципліни «Оркестровий клас» носять практичний характер, а саме: художнє виконання музичних творів індивідуально та у складі оркестру.

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентіві упродовж вивчення навчального курсу
«Оркестровий клас»**

V СЕМЕСТР				
Змістовий модуль I (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль II (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Твори кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності).		Музичні твори українських авторів (низький рівень складності).		
109	25	109	25	–
Усього за V семестр – 301 бал				

VI СЕМЕСТР				
Змістовий модуль III (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль IV (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Твори кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності).		Твори танцювального жанру різних епох (середній рівень складності).		
77	25	77	25	–
Усього за VI семестр – 204 бали				

**Усього за період роботи до заліку – 505 балів. Коефіцієнт – 5;
Залік – 100 балів.**

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: ілюстрація, демонстрація музичного матеріалу.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з нотним та теоретичним матеріалом.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії (у формі колоквиумів); створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Навчально-методична література (Л. о. - 1, 2; Л. д. – 1-8).
2. Каталог оркестрових партитур, партій.
3. Робоча навчальна програма.
4. Аудіо записи музичних творів в оркестровому виконанні.

IX. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

1. Індивідуальне виконання музичних творів, що передбачені програмними вимогами з даного курсу дисципліни.
2. Виконання музичних творів, що передбачені програмними вимогами з даного курсу дисципліни у складі окремої оркестрової групи, оркестрового колективу в цілому.
3. Вміння компетентно охарактеризувати музичний матеріал, що виконується: визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання.

X. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

III курс

«Обробки народних пісень і танців»

Обробка М. Різоля «Ой, хмелю мій, хмелю»;
 Обробка М. Різоля «Ой, при лужку, при лужку»;
 Обробка М. Лисенка «Віють вітри, віють буйні»;
 Інструментовка М. Різоля «Дощик»;
 Обробка О. Довжикова «Тече річка невеличка»;
 Інструментовка М. Малого «Веснянка».

Твори українських композиторів

В. Кирейко. Козачок з балету «Тіні забутих предків»;
 М. Кропивницький. «Де ти бродиш, моя доле»;
 М. Малий. «Полька»;
 К. Мясков. «Концертна полька»;
 Л. Ревуцький. Козачок з опери «Тарас Бульба», інструментовка В. Гаврилова;
 І. Шамо. Арія з «Камерної сюїти», перекладення В. Угриновича.

Твори зарубіжних композиторів

- Б. Барток. «Вечір у селі», інструментовка І. Облікіна;
Й. Бах. «Пастораль», перекладення С. Чапкія;
 «Органна прелюдія», інструментовка Н. Худякова;
Й. Бах. – Ш. Гуно. «Ave Maria»;
Л. Боккеріні. «Менует», інструментовка А. Гаценка;
А. Бородін. «Хор селян» з опери «Князь Ігор»;
А. Глазунов. «Гавот», інстр. М. Алфеева;
М. Глінка. «Вы не прийдете снова», обробка М. Малого;
М. Мусоргський . Вступ до опери «Хованщина», інструментовка М. Розанова.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література основна:

1. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народно - інструментального мистецтва в Україні : зб. статей / М. А. Давидов. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. – 207с.(В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка є 1 екземпляр).
2. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підруч. [для вищ. та серед. муз. навч. закл.] /М. А. Давидов. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. – 420с. (В бібліотеці Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка є 1 екземпляр).

Література додаткова:

1. Гуцал В. О. Грає оркестр українських народних інструментів: методичні поради керівникам самодіяльних колективів /В.О. Гуцал. – К.: Мистецтво, 1978. – 164с.
2. Дейнега В. М. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів / В. Дейнега // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 22: Музичне виконавство. – Кн. 8. – К., 2002. – С.119-129.
3. Хащеватська С. С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації/С.Хащеватська – Вінниця, Нова книга, 2008. – 256 с.
4. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів / П. Г. Іванов.– К.: Музична Україна, 1981. – 110 с.
5. Ільченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності [текст] : монографія / О. О. Ільченко. Київський ін-т культури. - К.: КДІК, 1994. - 116с.
6. Музыкальная энциклопедия в 6 томах / Гл. ред. Ю. В. Келдыш – М.: Сов. Энциклопедия, Сов. композитор, 1978 – 1982 г. – Т.1, Т.4. – 617 с.
7. Пляченко.М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями: [монографія] / Т. М. Пляченко. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2010. – 428 с.
8. Сідлецька Т. І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів: монографія / Т. І. Сідлецька. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 184 с.